

KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA

Mikkeli 8.3.2016

JULKISESTI SAATAVILLA OLEVAT KASVILUETTELOT:

- 1. Jos jokin kasvi ei ole Eviran kasvitaulukossa, mutta löytyy EU:n muilta listoilta, onko sen käyttö ao. listan mainitsemassa käyttötarkoituksessa sallittu Suomessakin?**

Pääsääntöisesti kyllä. Eli jos joku kasvi esiintyy esimerkiksi Itävallan teekasvilistalla, meillä Suomessakin teekäyttö on ok.

Huomioitava kuitenkin, että Evira ei voi sanoa muiden maiden viranomaisten puolesta, onko asia myös päinvastoin. Eli mikäli kasvi löytyy Eviran kasvilistalta teekäyttöhyväksynnällä ja sitä haluaisi markkinoida teenä esimerkiksi Itävallassa, täytyy toimijan selvittää, onko kasvi hyväksytty teekäyttöön myös Itävallassa.

Linkit julkisiin kasviluetteloihin löytyvät Eviran nettisivuilta:

<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valmistus+ja+myynti/uuselintarvikkeet/uuselintarviketatuksen+selvittaminen/>

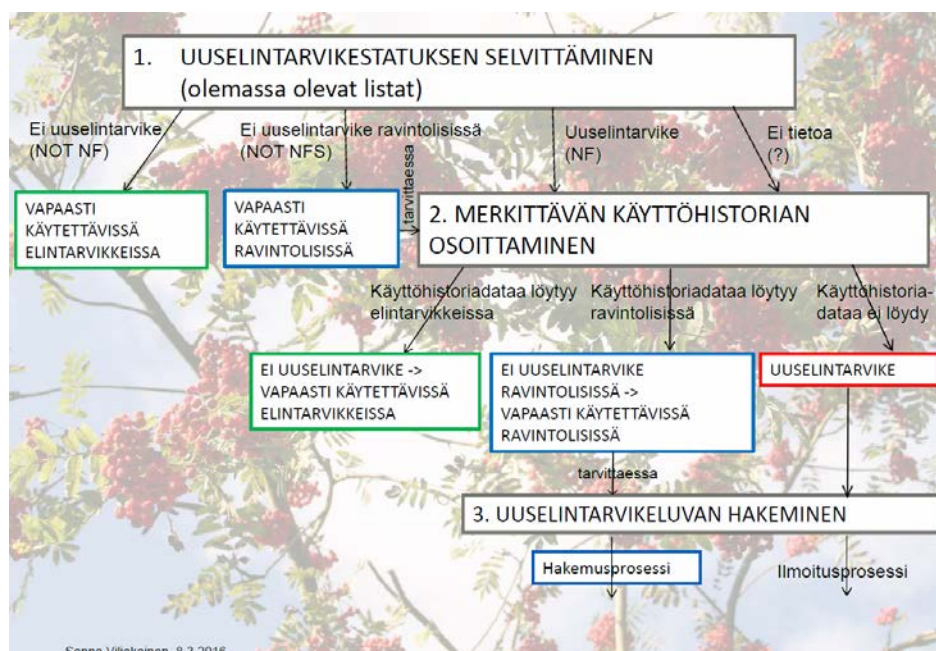
- 2. Milloin Euroopan Unionin luettelo uusielintarvikkeista julkaistaan? Minne se tulee näkyville?**

Unioni julkaisee ja päivittää luettelo *hyväksytyistä uusielintarvikkeista* 1.1.2018 alkaen. Luettelo julkaistaan komission www-sivuilla, mutta todennäköisesti vain englannin kielellä. Eviran sivuilta tulee löytymään linkki komission luetteloon. Uuden uusielintarvikeasetuksen mukaan vain luetteloon sisältyvien uusielintarvikkeiden markkinointi EU-alueella on sallittua.

- 3. Korvaako Unionin luettelo nämä kaikki muut listat?**

Ei. Unionin luettelo tulee sisältämään ainoastaan *hyväksytyt uusielintarvikkeet*. Muut julkiset listat ovat pitkälti ns. ”positiivilistoja” eli koostuvat kasveista, joilla löytyy käyttöhistoriaa elintarvikkeena (eivät uusielintarvikkeita, NOT NF) tai ”negatiivilistoja” eli koostuvat kasveista, joiden käyttö elintarvikkeissa ei ole sallittua.

Terminologiaa selventävä kaavio:

4. Onko maustekäytössä olevista kasveista/ kasvosista listaa EU:n muissa maissa kuten useilla mailla on teekäyttöön sallituista?

Ei suoranaisesti, mutta esimerkiksi Saksan kasvilistalla joillekin kasveille hyväksytyksi käyttötavaksi rajataan vain maustekäyttö.

5. Eviran elintarvikkeeksi hyväksytyjen kasvien listalta puuttuu joitakin yleisesti tunnettuja syötäviä kasveja, kuten isomaksaruoho, keto-orvokin kukat ja ketunleivät. Olisi kiva kuulla arviota, saadaanko näitä joskus mukaan listalle. Tiedän, että ketunleivissä on oksaalihappoa, mutta niin on monissa ravinnoksi käytettävissä puutarhakasveissakin.

Lähes kaikki Eviran kasvitaulukossa oleva tieto perustuu muihin julkisiin yleisesti hyväksytyihin listoihin tai kotimaiseen perinnetietoon. Vuonna 2014, kun taulukon ensimmäinen versio julkaistiin, lähdettiin liikkeelle Luonnonyrttioppaan (ent. Kauppayrttioppaan) ja maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa (https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/mmv1_10+2014.pdf) lueteltujen kasvien pohjalta. Tärkeimmät lähdeviitteet on mainittu Eviran listan lopussa.

Eviran taulukkoa on mahdollista ja sitä onkin täydennetty, kun on tullut esille uutta tietoa tai taulukkoon on katsottu muusta syystä (esim. paljon kyselyjä) tarpeelliseksi nostaa jokin elintarvikekäytön kannalta merkittävä kotimaassa luonnonvaraisesti kasvava kasvi. Eviran listaa ei kuitenkaan pääsääntöisesti tulla täydentämään kaikilla kasveilla/ kasvosilla, joiden status on nähtävillä jo jossain muussa julkisessa listassa (Nettox, Belfrit, Itävallan teelista tms.), ellei jotain erityistä kansallista perustetta tähän ole. Nämä tiedot ovat saatavilla Eviran nettisivuilta löytyvistä linkeistä.

Mikäli taulukkoon halutaan lisättävän uusia kasveja/ kasvosia tai laajentaa siinä jo esiintyvien kasvien hyväksytyjä käyttötapoja esimerkiksi teekäytöstä kaikkeen elintarvikekäyttöön, kasvi- ja kasvosakohtaista käyttöhistoriadataa tarvitaan sen tyyppisestä käytöstä, mihin sitä nytkin haluttaisiin käyttää. Eli esim. jos näyttöä on vain teetyypisestä käytöstä, vain se arvioidaan ja lopputulos voi olla, että ko. kasvi ja kasvin osa on jatkossakin ok teekäytössä. Muun elintarvikekäyttöhistorian osoittamiseen tämä data ei kuitenkaan ole riittävä, vaan sitä varten tarvittaisiin yleisempää näyttöä ko. kasvin elintarvikekäytöstä.

Siihen, mitä ja kuinka paljon dokumentaatiota tarvitaan, ei pysty yleispätevästi vastaamaan. Jokainen case arvioidaan erikseen: yleiset tiedot kasvista sekä datan määrä ja laatu ratkaisevat, kokonaisuus arvioidaan. Jos halutaan osoittaa kasville NOT NF –status, vaatii se tietenkin enemmän näyttöä taakseen, kuin jos halutaan käyttää ko. kasvia vain esimerkiksi mausteena.

6. Saako esim. humalan kukintoja/ tähkiä käyttää elintarvikkeena miten vain, kun käyttötapaa ei Eviran kasviluettelossa ole määritelty sen tarkemmin?

Humalan kukinnot/ tähkät eivät ole uuselintarvikkeita, eivätkä ne siksi kuulu uuselintarvikeasetuksen piiriin. Muu elintarvikelainsäädäntö tulee kuitenkin huomioida myös humalan kukintoja hyödynnettäessä.

7. Voiko maahumalaa käyttää elintarvikkeena?

Maahumalan status Eviran listalla on tällä hetkellä 'ei uuselintarvike ravintolisissä' eli kasvin käyttö ravintolisissä on sallittua. Lisäksi Suomessa yrttitee- ja maustekäyttö on ok.

KÄYTTÖHISTORIAN TODENTAMINEN JA NÄYTÖN MERKITTÄVYYDEN ARVIOINTI:

8. Kuka tai mikä hyväksyy kasvikohtaisen käyttöhistoriadokumentaatian?

Kukin EU-jäsenmaa voi itsenäisesti arvioida jonkin tietyn kasvin käyttöhistorian elintarvikkeena eli sen, kuuluuko kasvi ylipäätään koko uusielintarvikeasetuksen piiriin. Dokumentaatio kasvin käyttöhistoriasta toimitetaan Suomessa elintarviketurvallisuusvirasto Eviraan, jossa kasvin status (uusielintarvike vai ei) arvioidaan viranomaistyönä. Mikäli kansallinen viranomainen on arvioinnissa epävarma, voi hän ottaa asian esille komission työryhmässä ja keskustella aiheesta myös muiden maiden uusielintarvikeviranomaisten kanssa.

9. Miten Evirassa suhtaudutaan käyttöhistorian lähteinä "populaarikirjoihin", joissa käyttöhistoriaa on dokumentoitu?

Käyttöhistorian merkittävyyden arvioinnista on olemassa komission ohje: http://ec.europa.eu/food/safety/docs/novel-food_guidance_human-consumption_en.pdf (englanniksi). Ohjeistus on suhteellisen tiukka, mutta siitä on kuitenkin otettu suuntaviivoja käyttöhistorian arviointiin myös Eviralla.

Pelkkää populaarikirjallisuuteen perustuvaa dokumentaatiota ei pidetä niin vankkana näyttönä merkittävästä käyttöhistoriasta *turvallisena* ihmisravintona kuin esim. kaupallista käyttöhistoriaa osoittavaa tosit materiaalia.

Katso myös vastaus kysymykseen 5.

10. Miten jokin perinteinen kasvi, jota on joskus käytetty ruoassa eli esim. reseptejä löytyy, mutta ei myyntitilastoja tms. Meneekö sellainen läpi?

Arviointi on aina tapauskohtainen: lopputulema riippuu kasvista ja kasvinosasta sekä kasvista olemassa olevasta taustatiedosta (turvallisuus, mahdolliset haitalliset aineet jne.).

Katso myös vastaukset kysymyksiin 5 ja 9.

11. Entä komission ohjeistuksen antama mahdollisuus maakohtaisen käytön arviointiin pohjautuen "kulttuuriin tai pienen alueen perinnekäyttöön". Onko Suomessa kokemusta asiasta?

Suomessa on sovellettu komission ohjeistusta siten, että kotimaisen perinnekäytön on ajateltu olevan nimenomaan tätä ohjeistuksessa mainittua "pienen ryhmän" käyttöä. Suomihan on koko EU:hun verrattuna suhteellisen pieni, eivätkä esim. Rautavaaran opit ole EU:ssa kovin laajalle levinneitä, vaikka ne täällä Suomessa perinteisesti tunnetaankin.

MAUSTE- JA TEEKÄYTÖN RAJAUKSET:

12. Mauste- ja teekäytön rajaukset?

Uusielintarvikeasetus ei tunne muita erityisiä elintarvikeryhmiä kuin ravintolisät. Asetuksessa säädetään, että mikäli tuotteella on ollut käyttöhistoriaa ravintolisänä ennen vuotta 1997, käyttö ravintolisissa on nykyisinkin ok. Tällaisella tuotteella käytön laajentaminen muihin elintarvikeryhmiin vaatii kuitenkin uusielintarvikkeen markkinointiluvan.

Tee-, mauste- tai annoskoristekäytölle (ns. "pienimuotoiselle" käytölle) tehty ravintolisäryhmittelyn tapainen tulkinta on Suomen oma eikä sellaisenaan päde muissa EU-maissa. Suomessa on päätetty, että mikäli tietylle kasville/ kasvinosalle on osoitettu käyttöhistoriaa esimerkiksi yrteille, kyseinen käyttötapa on meillä nykyisinkin ok. Eviran käyttämät tee- ja maustekäytön määritelmät löytyvät Eviran kasvitaulukon ensimmäiseltä sivulta.

- Yrttitee: Yrttiteellä tarkoitetaan tuoreesta tai kuivatusta kasvista tai kasvin osasta vesiutolla valmistettua haudutettua juomaa, jota käytetään teen tai kahvin tapaan.
- Mauste: Mausteella tarkoitetaan tuoretta tai kuivattua kasvia tai kasvin osaa, jota käytetään pienissä määrin (enintään muutama prosentti tuotteen painosta tai tilavuudesta), ja jota lisätään ruokaan antamaan makua.

Maustekäytön rajana voidaan pitää noin viittä prosenttia.

13. Kuinka Evirassa suhtaudutaan makuvesiin eli katsotaanko yrttivesiuutos jääteeksi?

Teekäyttöön hyväksytyjen kasvien osalta on mahdollista myydä teen tapaan valmistettuja yrttivesiuutoksia myös kylminä juomina. Olennaista on, että tuote vastaa perinteistä teetä. Mikäli teetä lähdetään prosessoimaan jollakin tavalla tai siihen lisätään muita ainesosia, katsotaan sen tällöin muuttuvan tavanomaiseksi juomaksi. Rajaus muihin juomiin on tiukka eikä niiden myynti ole sallittua teekäyttöhyväksynnän perusteella.

14. Voiko teelistalla olevasta kasvista tehtyä teetä käyttää esimerkiksi smoothien ainesosana?

Mikäli kasvilla maustekäyttö on sallittu, sen rajoissa käyttö smoothiessakin on ok. Teekäyttöhyväksyntä puolestaan ei suoraan mahdollista kasvin käyttämistä smoothie-tuotteissa.

15. Voiko maustekäyttöön hyväksytystä kasvista tehdä yrttiöljyä?

Kyllä, yrttiöljyn voi tehdä maustekäyttöön sallitusta kasvinosasta, jos sen osuus tuotteessa on alle 5 %.

SIENET, PUUTARHAKASVIT YMS.:

16. Koskeeko uuselintarvikeasetus myös sieniä ja viljeltyjä kasveja?

Uuselintarvikeasetus koskee kaikkia kasveja ja sieniä, joilla ei ole todennettua merkittävää käyttöhistoriaa elintarvikkeena ennen asetuksen voimaantuloa (vuotta 1997), riippumatta siitä, onko ne kerätty luonnosta vaiko viljelty.

Kauppasienten poiminta ja myynti Suomessa on pitkään ollut viranomaisten säätlemää ja valvomaa. Sienten asemaa uuselintarvikeasetuksen suhteen onkin osaltaan helpottanut se, että kauppasienistä on säädetty ruokasieniasetuksella jo ennen vuotta 1997. Kauppasieniluettelosta löytyviä kauppasieniä ei lähtökohtaisesti pidetä uuselintarvikkeina.

Luettelo suositelluista ruokasienistä löytyy osoitteesta:

<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valmistus+ja+myynti/kasvikset/ruokasienet/kauppasienet/>